

ఎలక్టోరల్ బాండ్స్ మరియు రాజకీయ నిధులలో అస్పష్టత

ఎ) . ఎలక్టోరల్ బాండ్స్ అంటే ఏమిటి ?

ఎలక్టోరల్ బాండ్ అనేది రాజకీయ పార్టీలకు విరాళాలు ఇవ్వడానికి ఒక ఆర్థిక పరికరం , దీనిని కేంద్ర ఆర్థిక మంత్రి 2017-18 బడ్జెట్ లో మొదట ప్రకటించారు. ఎలక్టోరల్ బాండ్ పథకం, 2018 , ప్రకారం ఎలక్టోరల్ బాండ్ అనేది ప్రామిసరీ నోటు లాంటి స్వభావం కలిగిన హామీ పత్రం, ఈ హామీ పత్రంలో కొనుగోలుదారు లేదా చెల్లింపుదారుడి పేరును కలిగి ఉండదు, యాజమాన్య సమాచారం నమోదు చేయబడదు మరియు బాండ్ కలిగి ఉన్నవారిని (అంటే రాజకీయ పార్టీ) యజమానిగా భావించబడుతుంది.

జనవరి 2, 2018 న నోటిఫై చేయబడిన ఈ పథకం, వ్యక్తులు(భారతదేశం యొక్క పౌరులు) మరియు దేశీయకంపెనీలు మాత్రమే ఈ బాండ్లను - 1,000, రూ 10,000, రూ .1 లక్ష, రూ 10 లక్షల, మరియు రూ 1 కోట్లు గుణాంకాలలో- తమకు నచ్చిన రాజకీయ పార్టీలకు దానం చేయగలరు, రాజకీయ పార్టీలకు వాటిని 15 రోజుల్లో విమోచించాలి. ఒక వ్యక్తి ఒంటరిగా లేదా ఇతర వ్యక్తులతో సంయుక్తంగా బాండ్లను కొనుగోలు చేయవచ్చు. ఒక వ్యక్తి (కార్పొరేట్ సంస్థలతో సహా) కొనుగోలు చేయగల ఎన్నికల బాండ్ల సంఖ్యపై పరిమితి లేదు. పదిహేను రోజుల చెల్లుబాటు వ్యవధిలో ఎస్కాప్ చేయని బాండ్ల మొత్తాన్ని అధీకృత బ్యాంక్ ప్రధానమంత్రి రిలీఫ్ ఫండ్ (పిఎంఆర్ఎఫ్) కు జమ చేస్తుంది. ఇప్పటివరకు మొత్తం 144 బాండ్లను రూ .20.2833 కోట్లు (0.31%) పిఎంఆర్ఎఫ్లో జమ చేశారు . ఈ విధంగా, పదిహేను దశల్లో కొనుగోలు చేసిన 99.69% బాండ్లను చెల్లుబాటు వ్యవధిలో రాజకీయ పార్టీలు స్వాధీనం చేసుకున్నాయి.

ఈ క్రింది ప్రమాణాలను నెరవేర్చిన రాజకీయ పార్టీలు మాత్రమే ఎలక్టోరల్ బాండ్స్ పొందటానికి అర్హులు

(i) సెక్షన్ 29A, యొక్క ప్రజా ప్రాతినిధ్య చట్టం, 1951 క్రింద నమోదు అయి ఉండాలి

(ii) గత శాసనసభ సార్వత్రిక ఎన్నికలలో సాధించిన ఓట్లలో ఒక శాతం కంటే తక్కువ కాకుండా ఉండాలి

ఎలక్టోరల్ బాండ్స్ పథకం, 2018 అనుగుణంగా, ఎన్నికల బాండ్ల ద్వారా ఏదైనా మొత్తాన్ని ఇచ్చే దాతల గుర్తింపును రికార్డుగా ఉంచడానికి లేదా ఏటా భారత ఎన్నికల కమిషన్ (ఇసిఐ) కు నివేదించే రాజకీయ పార్టీల బాధ్యతను తొలగించడానికి సెక్షన్ 29C- ప్రజా ప్రాతినిధ్య చట్టం, 1951 సవరించబడింది.

బి) . ఎలక్టోరల్ బాండ్ల యొక్క విశ్లేషణ

మార్చి 2018 నుండి జనవరి 2021 వరకు పదిహేను దశల్లో, రాజకీయ పార్టీలు, శాఖల వారీగా, డినామినేషన్ల వారీగా కొనుగోలు చేసిన మరియు విమోచించిన ఎన్నికల బాండ్ల మొత్తం సంఖ్య మరియు విలువను ADR విశ్లేషించింది . ప్రాథమిక ఫలితాలు ఇలా ఉన్నాయి---

- 1) మార్చి 2018 నుంచి జనవరి 2021 వరకు పదిహేను దశల్లో రూ 6534.78 కోట్ల విలువగల మొత్తం 12,924 ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్లు అమ్ముడయ్యాయి, రూ 6514.50 కోట్ల విలువ గల 12,780 బాండ్లు విమోచించ బడ్డాయి . ఎన్నికల బాండ్ల మొత్తం విలువలో 55.43% మార్చి మరియు ఏప్రిల్ 2019 (సాధారణ ఎన్నికల కాలం) రెండు నెలల్లోనే కొనుగోలు చేయబడ్డాయి -
- 2) 92.046% లేదా రూ 6015 కోట్ల విలువ గల రూ .1 కోటి గణాంకాల బాండ్స్ కొనుగోలు చేయబడి ఉన్నాయి. దీని ఆధారంగా ఈ బాండ్లను వ్యక్తులు కాకుండా కార్పొరేట్లు కొనుగోలు చేస్తున్నారు అని చెప్పవచ్చు.
- 3) రూ 5013.52 కోట్ల విలువ గల 9108 ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్స్ లేదా మొత్తంలో 76.96%, మార్చి 2018 మరియు జనవరి 2021 మధ్య న్యూ ఢిల్లీలో విమోచన చేశారు (బాండ్ల గరిష్ట విలువ అయితే చేయబడ్డాయి జాతీయ పార్టీలు ప్రధాన కార్యాలయాలు ఉన్న ముంబై లో కొనుగోలు).
- 4) 2017-18 & 2018-19 మధ్య రాజకీయ పార్టీలు ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ల నుండి మొత్తం రూ .2,760.20 కోట్లు అందుకున్నాయి . ఇందులో 60.17% లేదా రూ 1,660.89 కోట్లు అధికారంలో ఉన్న ఒకే రాజకీయ పార్టీ ఒకే పార్టీ అందుకున్నది .
- 5) BJP ఎన్నికల కమిషన్ కు సమర్పించిన వార్షిక ఆడిట్ నివేదిక ప్రకారం , 2017-18 లో ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ల రూపంలో రూ 210 కోట్లు అందుకుంది . ఇది 2017-18లో కొనుగోలు చేసిన మొత్తం ఎన్నికల బాండ్లలో 95% . 2018-19 లో , బిజెపి రూ 1,450 కోట్ల విలువ ఎన్నికల బాండ్లు మరియు కాంగ్రెస్ రూ 383 కోట్ల ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ లు అందుకున్నాయి
- 6) మొత్తం ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ ల విలువలో 68.08% 2019 లోక్ సభ ఎన్నికల సమయమైన-- మార్చి 2019 (8వ దశ), ఏప్రిల్ 2019 (9వ దశ) & మే 2019 (10వ దశ) మూడు నెలల్లో పార్టీలు విమోచన చేశారు

- 7) ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ పథకం లో దాతలకు ఉన్న గోప్యత వాళ్ళ, ఇది రాజకీయ పార్టీలకు విరాళాలు అందించడంలో అత్యంత ప్రజాదరణ పొందిన పథకంగా అవతరించింది. జాతీయ పార్టీల మొత్తం ఆదాయంలో 52% కంటే ఎక్కువ మరియు ప్రాంతీయ పార్టీల మొత్తం ఆదాయంలో 53.83% 2018-19 ఆర్థిక సంవత్సరానికి ADR విశ్లేషించినది ఎన్నికల బాండ్ల ద్వారా వచ్చిన విరాళాల నుండి.
- 8) 2018-19 ఆర్థిక సంవత్సరానికి సంబంధించి , ADR విశ్లేషణ ప్రకారం 4 జాతీయ పార్టీలు BJP, INC, NCP & AITC ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ల ద్వారా విరాళాలు స్వీకరించింది 1960.68 కోట్లు అయితే, 7 ప్రాంతీయ పార్టీలు బిజూ జనతా దళ్ (బిజెడి), తెలంగాణ రాష్ట్ర సమితి (టీఆర్ఎస్), వైఎస్ఆర్ -సి, శివసేన (ఎస్హెచ్ఎస్), తెలుగు దేశం పార్టీ (టీడిపి), జనతాదళ్ సెక్యులర్ (జెడిఎస్) & సిక్కిం డెమోక్ రేటిక్ ఫ్రంట్ (ఎన్డిఎఫ్) ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ల ద్వారా విరాళాల రూ. 578.49 కోట్లు అందుకున్నాయి .
- 9) 2019-20 ఆర్థిక సంవత్సరానికి సంబంధించి, ADR విశ్లేషణలో భాగంగా ఇప్పటివరకు పబ్లిక్ డొమైన్ లో అందుబాటులో ఉన్న రాజకీయ పార్టీల ఆడిట్ / విరాళాలు నివేదికల ప్రకారం , 8 రాజకీయ పార్టీలు AITC, బిజెడి, జెడిఎస్, టిడిపి, ఎఐఎడిఎంకె, ఎస్ఎడి, డిఎంకె & జెడియు మొత్తం రూ 311,37 కోట్లు ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ల ద్వారా విరాళాలు అందుకున్నట్టుగా వెల్లడించాయి .
- 10) 2018-19 సంవత్సరానికి జాతీయ పార్టీలు గరిష్ఠంగా రూ 881,26 కోట్ల కార్పొరేట్ విరాళాలు పొందాయి . ఈ మొత్తం 2016-17 లో రూ 563,19 కోట్ల మరియు 2014-15 లో రూ 573,18 కోట్ల (ఈ సమయంలో 16 వ లోక్ సభ ఎన్నికల జరిగాయి). 2012-13 మరియు 2018-19 మధ్య, కార్పొరేట్ల నుండి జాతీయ పార్టీలకు విరాళాలు 974% పెరిగాయి.

సి). ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ పథకం, 2018 ఎందుకు ఏకపక్ష, రాజ్యాంగ విరుద్ధం మరియు సమస్యాత్మకమైనది:

- 1) ఎన్నికల నిధుల కోసం ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ల వ్యవస్థను ప్రవేశపెట్టిన ఆర్థిక చట్టం 2017 ను మనీ బిల్లుగా ఆమోదించారు. ఈ చట్టం ద్వారా తీసుకువచ్చిన సవరణలకు రాజకీయ పార్టీలు ఏటా భారత ఎన్నికల కమిషన్ కు దాఖలు చేసిన తమ వార్షిక సహకార నివేదికలలో ఎన్నికల బాండ్ల ద్వారా సహకరించే వారి పేర్లు మరియు చిరునామాలను పేర్కొనవలసిన అవసరం లేదు . ఇది రాజకీయ పార్టీ ఆర్థికవ్యవస్థలో పారదర్శకతపై పెద్ద చిక్కును కలిగి ఉంటుంది మరియు రాజకీయ విరాళాల చుట్టూ ఉన్న అవగాహనను ప్రాథమికంగా మారుస్తుంది.
- 2) ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ లు పొరుడి ప్రాథమిక 'తెలుసుకునే హక్కు'ను ఉల్లంఘిస్తాయి . సమాచారంపై ఇటువంటి అసమంజసమైన మరియు అహేతుక పరిమితి పారదర్శకత మరియు జవాబుదారీతనం యొక్క ప్రాథమిక

సూత్రాలకు ప్రజా ప్రయోజనానికి తీవ్రమైన దెబ్బ. కీలకమైన ప్రజా సమాచారాన్ని నిలిపివేయడం ద్వారా రాజకీయ వర్గాన్ని మరింత జవాబుదారీగా మరియు లెక్కించలేనిదిగా మార్చడం 'ప్రజాస్వామ్యం మరియు నియమావళి' యొక్క స్ఫూర్తికి పూర్తి వ్యతిరేకం

- 3) అంతేకాకుండా, ఎలెక్టోరల్ బాండ్లు పౌరులకు ఎటువంటి వివరాలను అందించవు, కాని ఈ అనామకత్వం ప్రభుత్వానికి వర్తించదు, వారు స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా (ఎస్ బి ఐ) నుండి డేటాను డిమాండ్ చేయడం ద్వారా దాత వివరాలను ఎల్లప్పుడూ పొందుతాయి. ఈ విరాళాల మూలం గురించి చీకటిలో ఉన్న వ్యక్తులు పన్ను చెల్లింపుదారులు మాత్రమే అని ఇది సూచిస్తుంది. బాండ్ల అమ్మకం మరియు కొనుగోలును సులభతరం చేయడానికి పన్ను చెల్లింపుదారుల డబ్బు నుండి కేంద్ర ప్రభుత్వం SBI కి కమిషన్ చెల్లిస్తుందని కూడా గమనించవచ్చు .
- 4) అస్పష్టతను ఆమోదించడానికి మరియు ప్రోత్సహించడానికి ఎలెక్టోరల్ బాండ్లు ఒక ముఖ్యమైన సాధనంగా ఉద్భవించడమే కాకుండా మన ఎన్నికల మరియు రాజకీయ ప్రక్రియలో రూ .6500 కోట్లకు మించి అక్రమ డబ్బును ఎన్నికల బాండ్ల ద్వారా చట్టబద్ధం చేసాయి
- 5) రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా (ఆర్బిఐ), ఎన్నికల సంఘం, న్యాయ మంత్రిత్వ శాఖ వంటి వివిధ కేంద్ర సంస్థలు మరియు రాజ్యసభకు చెందిన వివిధ ఎంపిలు తమ భయాన్ని చూపించడమే కాక, నల్లదనం ప్రసరణ, మనీలాండరింగ్, సరిహద్దు నకిలీ మరియు ఫోర్జరీని పెంచే సామర్థ్యం ఉన్నాయని ఎలెక్టోరల్ బాండ్ పథకానికి వ్యతిరేకంగా ప్రభుత్వానికి పదేపదే హెచ్చరికలు ఇచ్చాయి. ఈ సంస్థలు ఎన్నికల బాండ్ల యంత్రాంగాన్ని తీవ్రంగా వ్యతిరేకించాయి మరియు దానిపై తీవ్రమైన అనుమానాలు వ్యక్తం చేశాయి. అభ్యంతరాలను పట్టించుకోకపోవడమే కాక, ఈ పథకాన్ని మోసానికి తక్కువ అవకాశం కలిగించే సూచనలు కూడా ప్రభుత్వం విస్మరించాయి.
- 6) “ఎలెక్టోరల్ బాండ్ ద్వారా ఒక రాజకీయ పార్టీ అందుకున్న ఏదైనా విరాళం నమోదు కాదని అందువల్ల ఇది ఒక తిరోగమన దశ మరియు ఉపసంహరించుకోవాలి”. ఇటువంటి పరిస్థితిలో రాజకీయ పార్టీ ప్రభుత్వ సంస్థలు మరియు విదేశీ వనరుల నుండి ఏదైనా విరాళం తీసుకుందా అని నిర్ధారించలేమని ఎన్నికల సంఘం పేర్కొంది. ECI యొక్క ఆందోళనలను పట్టించుకోకుపోవడం పొగా, ఇప్పటివరకు ఎన్నికల సంఘం లేవనెత్తిన అటువంటి అనుమానాల గురించి కేంద్ర ప్రభుత్వం రాజ్యసభలో నిర్లక్ష్యంగా అబద్ధం చెప్పింది. అదనంగా, నిధుల పారదర్శక పద్ధతులను ఉపయోగిస్తే రాజకీయ ప్రతీకారం తీర్చుకుంటారనే భయంతో దాతలు ఎలెక్టోరల్ బాండ్లను అడిగారు అని కూడా ప్రభుత్వం అబద్ధం చెప్పింది.
- 7) అక్రమ పద్ధతిలో విక్రయించిన రూ .20 కోట్ల విలువైన గడువు ముగిసిన ఎన్నికల బాండ్లను ఎస్బిఐ అంగీకరించేలా ప్రభుత్వం చేసింది.

8) ఎలెక్టోరల్ బాండ్ ఎగువ కుడి మూలలో దాగి ఉన్న ప్రత్యేకమైన ఆల్ఫాన్యూమరిక్ అక్షరాలను కలిగి ఉంటాయి. ఇది అతినీలలోహిత కాంతి కింద మాత్రమే కనిపిస్తుంది మరియు కంటితో కనిపించదు. భద్రతా కారణాల దృష్ట్యా ఆల్ఫాన్యూమరిక్ అక్షరాలు పొందుపరచబడిందని ప్రభుత్వం గతంలో చేసిన అఫిడవిట్‌లో పేర్కొంది - కాని ఆ వాదన తప్పని చాలా మంది నిపుణులచే నిర్ధారించబడింది. బాండ్లలో ఉన్న అటువంటి లక్షణం ద్వారా పాలక ప్రభుత్వం దాతలపై రహస్య నిఘా పెట్టాలని కోరుకుంటున్నట్లు స్పష్టమైన కారణంతో 'ది క్వెంట్' మరియు అనేక ఇతర నివేదికలు స్పష్టంగా పేర్కొన్నాయి. అనామక నిబంధన ఆనాటి ప్రభుత్వానికి వర్తించదు కాబట్టి, ఎస్బిఐ నుండి డేటాను డిమాండ్ చేయడం ద్వారా దాత వివరాలను ఎల్లప్పుడూ ప్రభుత్వం పొందుపరచుకోవచ్చు. ఈ విధంగా, ఈ విరాళాల మూలం గురించి అంధకారంలో ఉన్న ఏకైక వ్యక్తులు భారత ప్రజా మరియు ప్రతిపక్ష పార్టీలు.

9) భారత మాజీ ఎన్నికల కమిషనర్ శ్రీ ఎస్.వై. ఖురైషి ఒక ఇంటర్వ్యూలో ఇలా పేర్కొన్నారు;
 " ఎన్నికల బాండ్ కొనుగోలు చేసేటప్పుడు, వారి KYC వివరాలను అందజేయాలి. KYC వివరాలతో సరిపోలిన బాండ్ యొక్క క్రమ సంఖ్య, ఏ రాజకీయ పార్టీకి ఎవరు ఎంత డబ్బు విరాళం ఇచ్చారో స్పష్టంగా తెలుస్తుంది. "

10) అనేక సందర్భాల్లో రాష్ట్ర అసెంబ్లీ ఎన్నికలకు ఎన్నికల బాండ్ల యొక్క అనాలోచిత మరియు చట్టవిరుద్ధమైన అమ్మకాలను ఆమోదించడం ద్వారా ఆర్థిక మంత్రిత్వ శాఖ తన స్వంత నిబంధనలను ఉల్లంఘించింది.

11) ఎలెక్టోరల్ బాండ్లు జనవరి, ఏప్రిల్, జూలై మరియు అక్టోబర్ నెలల్లో 10 రోజుల వ్యవధిలో జారీచేయబడతాయి మరియు ఒక ఎన్నికల సంవత్సరంలో దీనికి 30 రోజులు అదనం . అయితే, 2019 ఫిబ్రవరిలో లోక్‌సభ, 2019 ఎన్నికలకు ముందు, మార్చి, ఏప్రిల్, మే నెలల్లో బాండ్ల జారీ కోసం మొత్తం 45 రోజుల వ్యవధిని ఆర్థిక మంత్రిత్వ శాఖ నిర్ణయించింది. కాగా మార్చి, మే నెలల్లో బాండ్ల జారీకి నిర్ణయించిన రోజులు ఎన్నికల సంవత్సరానికి అనుమతించబడిన 30 రోజుల కాలానికి సంబంధించినవి. బాండ్ల అమ్మకం మరియు కొనుగోలు కోసం మంత్రిత్వ శాఖ ఇచ్చిన 5 రోజుల అదనపు తొలగింపును నాటి సుప్రీంకోర్టు 12 ఏప్రిల్ 2019 న తన మధ్యంతర ఉత్తర్వులో ఆదేశించింది.

12) 2020, బీహార్ అసెంబ్లీ ఎన్నికల సందర్భంగా ఎలెక్టోరల్ బాండ్ల అమ్మకం మరియు కొనుగోలు:

బీహార్ అసెంబ్లీ ఎన్నికలకు ముందే అక్టోబర్ 19 మరియు 28 (14 వ దశ) మధ్య స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా ఎన్నికల బాండ్ల జారీ ఒక సందర్భం . 02.01.2018 నాటి స్క్రీమ్ నోటిఫికేషన్ జనవరి, ఏప్రిల్, జూలై మరియు అక్టోబర్లలో ఎన్నికల బాండ్ల అమ్మకాన్ని నిర్దేశిస్తుంది. ఏదేమైనా, జనవరి 2020 లో 13 వ దశ తరువాత , ఏప్రిల్

మరియు జూలైలో బాండ్ల అమ్మకం కోసం అనుమతి ఇవ్వ బడలేదు, కానీ బీహార్ ఎన్నికలకు ముందు అక్టోబర్లో అనుమతి ఇవ్వబడింది . రాజకీయ పార్టీల ఎన్నికల ప్రచారానికి ఎలెక్టోరల్ బాండ్ల ద్వారా వచ్చే విరాళాలు కీలక పాత్ర పోషిస్తాయని స్పష్టంగా తెలుస్తుంది, రాజకీయ పార్టీల నిధుల గురించి సమాచారానికి ప్రాప్యత- స్వతంత్ర మరియు ఓటును వినియోగించడం స్వేచ్ఛాయుతమైన మరియు న్యాయమైన ఎన్నికలను నిర్ధారించడంలో సమగ్రమైనది.

13) ఈ పథకానికి అర్హత పొందాలంటే రాజకీయ పార్టీలు లోక్సభ లేదా రాష్ట్ర అసెంబ్లీ ఎన్నికలలో 1% ఓట్ల వాటాను కలిగి ఉండాలని ఆర్థిక మంత్రిత్వ శాఖ నిబంధనలను న్యాయ మంత్రిత్వ శాఖ పదేపదే అభ్యంతరం వ్యక్తం చేసింది. ఈ పథకాన్ని ప్రజా ప్రాతినిధ్య చట్టం, 1951 తో జతచేయాలని న్యాయ మంత్రిత్వ శాఖ సూచించింది.

14) బాండ్లలో ఎక్కువ భాగం ఒకే పార్టీ పొందింది మరియు ఈ బాండ్లలో అధిక భాగాన్ని ఎన్నికల సమయంలో కొనుగోలు చేసి, విమోచించారు (పార్టీలు)- ఇది సమకాలీన ప్రజాస్వామ్యంలో కేంద్ర భాగమైన సమానత్వాన్ని తీవ్రంగా ప్రభావితం చేస్తాయి.

15) ఎన్నికల బాండ్ల ద్వారా అందుకున్న విరాళాలు నివేదించబడని పరిస్థితిలో, రాజకీయ పార్టీలు ప్రభుత్వ సంస్థల మరియు విదేశీ మూలాలు కలిగిన విరాళాలు తీసుకోకుండా నిషేధించే ప్రజా ప్రాతినిధ్య చట్టం, 1951 లోని నిబంధనలను ఉల్లంఘిస్తూ ఒక రాజకీయ పార్టీ ఏదైనా విరాళం తీసుకుందా అని ఎప్పటికీ నిర్ధారించలేము.

16) అర్హత లేని రాజకీయ పార్టీలు కూడా ఎలెక్టోరల్ బాండ్ల ద్వారా నిధులు పొందుతున్నాయి

2019 మార్చి 5 వ తేదీన ADR యొక్క దరఖాస్తుకు ప్రతిస్పందనగా, 2019 ఏప్రిల్ 12 వ తేదీన సుప్రీంకోర్టు తన తాత్కాలిక ఉత్తర్వులలో, అన్ని రాజకీయ పార్టీలకు ఎన్నికల బాండ్ల ద్వారా వచ్చిన విరాళాల వివరాలను 2019 మే 30 న లేదా అంతకు ముందు సీలు చేసిన కవర్లో ECI కి సమర్పించాలని ఆదేశించింది . సుప్రీంకోర్టు యొక్క తాత్కాలిక ఉత్తర్వులకు అనుగుణంగా సీల్డ్ కవర్లో ECI కి వివరాలను సమర్పించిన రాజకీయ పార్టీల అర్హతను ఎడిఆర్ పరిశీలించింది, విశ్లేషణ యొక్క ఫలితాలు పథకం అమలుపై అనేక ప్రశ్నలను లేవనెత్తాయి.

- సీలు చేసిన కవర్లో ECIకి వివరాలను సమర్పించిన మొత్తం 69 నమోదిత గుర్తించబడని పార్టీలలో, 43 పార్టీల ఓటు వాటా వివరాలు మాత్రమే ఎలెక్టోరల్ బాండ్లను స్వీకరించే అర్హతను అంచనా వేయడానికి అందుబాటులో ఉన్నాయి

- ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ స్కీమ్, 2018 లో పేర్కొన్న అర్హత ప్రమాణాల ప్రకారం విశ్లేషించిన 43 పార్టీలలో కేవలం 1 రిజిస్టర్డ్ గుర్తించబడని పార్టీ మాత్రమే ఎన్నికల బాండ్లను పొందటానికి అర్హులు.
- ఈ పథకంలో పేర్కొన్న అర్హత ప్రమాణాల ప్రకారం, పబ్లిక్ డొమైన్ లో లేదా ఇసిఐ వెబ్ సైట్ లో అందుబాటులో ఉన్న ఎన్నికల బాండ్ల ద్వారా విరాళాలు స్వీకరించడానికి అర్హత ఉన్న రాజకీయ పార్టీల జాబితా లేదు. అక్టోబర్ 10, 2019 నాటి ADR యొక్క RTI దరఖాస్తుకు ఇచ్చిన సమాధానంలో, ECI, అలాంటి జాబితాను సంకలనం చేయలేదు అని స్పందించింది.
- ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ స్కీమ్, 2018 ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్లను విమోచన చేయడానికి అర్హత లేని రాజకీయ పార్టీలు ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ల విమోచనకి ముందు ఏ దశలోనైనా ఏ అధికారం చేత పరిశీలించబడలేదని స్పష్టంగా తెలుస్తోంది.

17) .ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ పథకం ప్రారంభమైనప్పటి నుండి భారతదేశంలో రాజకీయ పార్టీల సంఖ్య చాలా రెట్లు పెరిగింది:

రాజకీయ పార్టీలు డబ్బు కోసం సంతానోత్పత్తి కేంద్రంగా మారడానికి అనుమతించడం ద్వారా ఎన్నికల బాండ్లు నల్లధనాన్ని ఆమోదించాయి మరియు ప్రోత్సహించాయి. డబ్బు మరియు శక్తి వంతుల మధ్య ఇప్పటికే ప్రబలమైన ఒప్పందం ఉంది, అందువల్ల, ధనవంతులు మరియు శక్తివంతులు మాత్రమే ఎన్నికలలో పోటీ చేయడానికి టిక్కెట్లు పొందుతారు. జనవరి, 2017 లో భారతదేశంలో మొత్తం 1500 రాజకీయ పార్టీలు ఉన్నాయి. 2020 సెప్టెంబర్ 30 నాటికి భారతదేశంలో మొత్తం రాజకీయ పార్టీల సంఖ్య 2,628 కు పెరిగింది. కొత్త పార్టీల యొక్క పెరుగుదల ఖచ్చితంగా ప్రభుత్వ వివాదాస్పద ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్లు మరియు అపరిమిత మరియు అనామక కార్పొరేట్ విరాళాలపై అనుమానాన్ని ఎత్తి చూపుతుంది. ఈ పార్టీలలో అధిక శాతం ఎప్పుడూ ఎన్నికల్లో పోటీ చేయవు. ఈ పార్టీలు మనీలాండరింగ్ కార్యకలాపాల్లో పాల్గొనవచ్చు లేదా నల్లధనాన్ని తెల్లగా మార్చడానికి వారి స్థాయిని ఉపయోగించుకోవచ్చు

18) 2019 పార్లమెంటు ఎన్నికల సందర్భంగా సెంటర్ ఫర్ మీడియా స్టడీస్ (సిఎంఎస్) నివేదిక ప్రకారం లోక్ సభ 2019 ఎన్నికలను 55,000-60,000 కోట్ల రూపాయలతో ఖర్చు చేసినట్లు అంచనా వేయబడింది. మొత్తం మీద, 1998 మరియు 2019 మధ్య గత ఆరు లోక్ సభ ఎన్నికలలో ఖర్చు 1998 లో 9,000 రూపాయల నుండి 2019 లో రూ .55,000 కోట్లకు ఆరు రెట్లు పెరిగింది.

19) లోక్ సభ, 2019 ఎన్నికలు కూడా ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ల ద్వారా అత్యధిక అనామక నిధులను చూశాయి 2017-18 & 2018-19 మధ్య రాజకీయ పార్టీలు ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ల నుండి మొత్తం రూ .2,760.20 కోట్లు అందుకున్నాయి.

డి). ADR యొక్క సిఫార్సులు

- 1) ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ పథకం, 2018 ను పూర్తిగా రద్దు చేయాలని ఎడిఆర్ ప్రతిపాదిస్తుంది.
- 2) ఈ పథకం కొనసాగింపు విషయంలో, ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ పథకం, 2018 లో పొందుపరచబడిన బాండ్ దాత యొక్క అనామకత సూత్రం తప్పక తొలగించబడాలి. ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ల ద్వారా విరాళాలు స్వీకరించే అన్ని రాజకీయ పార్టీలు తమ సహకార నివేదికలలో ఆర్థిక సంవత్సరంలో అందుకున్న మొత్తం విరాళాల మొత్తాన్ని, ప్రతి బాండ్ కు ఎదురుగా దాతల వివరణాత్మక వివరాలతో పాటు ప్రకటించాలి; రాజకీయ పార్టీల ఆర్థిక స్థితిగతుల యొక్క నిజ స్వరూపం సాధారణ ప్రజలకు వెల్లడయ్యేలా పైన పేర్కొన్న విధి-విధానాలు ప్రామాణికం కావాలి.
- 3) ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ స్కీమ్, 2018 లో పేర్కొన్న అర్హత ప్రమాణాల ప్రకారం ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ల ద్వారా విరాళాలు పొందటానికి అర్హత ఉన్న అన్ని రాజకీయ పార్టీల జాబితాను గత సార్వత్రిక ఎన్నికలలో హౌస్ ఆఫ్ పీపుల్ లేదా రాష్ట్ర శాసనసభ పోటీ చేసిన పార్టీలు సాధించిన ఓటు వాటా ఆధారంగా సంకలనం చేసి క్రమం తప్పకుండా నవీకరించాలి . ఈ జాబితాను ECI మరియు SBI వెబ్సైట్ల ద్వారా పబ్లిక్ డొమైన్ లో అందుబాటులో ఉంచాలి, మరియు ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ల అమ్మకానికి అధికారం కలిగిన SBI యొక్క 29 శాఖలలో హార్డ్ కాపీలు కూడా అందుబాటులో ఉండాలి.
- 4) ఎక్స్ప్లెస్ జరిమానాలు, పన్ను ప్రయోజనాలను కోల్పోవడమే కాకుండా, బహిష్కరణ చేసే నిబంధనలను పాటించనందుకు రాజకీయ పార్టీలపై విధించాలి.
- 5) సుదీర్ఘ కాలంలో నిష్క్రియాత్మకంగా ఉండి, ఏ ఎన్నికలలోనూ పాల్గొనకుండా, ఎన్నికల బాండ్ల ద్వారా విరాళాలను స్వీకరించడం కొనసాగించే రాజకీయ పార్టీలు ఎప్పటికప్పుడు ECI చేత తొలగించి, అలాంటి పార్టీలు ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ పథకం, 2018 నుండి ప్రయోజనం పొందకుండా చేయాలి
- 6) ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ పథకం, 2018 ప్రకారం ఎన్నికల బాండ్ల ద్వారా విరాళాలు పొందటానికి అనర్హమైన ఏ రాజకీయ పార్టీ కూడా ఈ బాండ్లను విమోచన చేయకుండా పర్యవేక్షించే బాధ్యతను ECIకి అప్పగించాలి.
- 7) సమాచార హక్కు (ఆర్టీఐ) చట్టం ప్రకారం అన్ని జాతీయ మరియు ప్రాంతీయ రాజకీయ పార్టీలు ఎలక్ట్రోరల్ బాండ్ల ద్వారా పొందిన నిధులపై మొత్తం సమాచారాన్ని అందించాలి. సమాచార హక్కు కింద ప్రజలందరి పరిశీలన కోసం దాతలందరి పూర్తి వివరాలు అందుబాటులో ఉండాలి.

- 8) పార్టీలు సమర్పించిన ఆర్థిక పత్రాల పరిశీలన కంప్యూటర్ అండ్ ఆడిటర్ జనరల్ (సిఎజి) మరియు ఎన్నికల కమిషన్ ఆమోదించిన సంస్థ ద్వారా నిర్వహించబడాలి.
- 9) 3 జూన్, 2013 నాటి సెంట్రల్ ఇన్ఫర్మేషన్ కమిషన్ ఆదేశానికి అనుగుణంగా రాజకీయ పార్టీలను సమాచార హక్కు చట్టం, 2005 పరిధిలోకి తీసుకురావాలి.